

PLAN

STRATEGI
PROGRAM
HANDLINGSPLAN
RIKTLINJER
RUTIN
REGLER

Plan för
**STUDIE- OCH
YRKESVÄGLEDNING I
GRUNDSKOLAN**

**PLAN FÖR STUDIE OCH YRKESVÄGLEDNING I
SIGTUNA KOMMUNS SKOLOR.**

Dokumentnamn Plan för studie- och yrkesvägledning i grundskolan			Dokumenttyp Plan
Fastställt/upprättad 18-10-10	Version 3	Senast reviderad 20-08-20	Giltig till 21-08-20
Dokumentansvarig/processägare Studie- och yrkesvägledare, BOE		Beslutsinstans Elevehälsan och grundskolans ledningsgrupp	
Dokumentinformation [Skriv viktig information kopplad till styrdokumentet]			
Dokumentet gäller för Grundskolorna, förskoleklass, åk 1-9			
Tidigare revideringar 19-10-29			

Förord

Att göra val inför framtiden är en ständigt pågående process. Elevens studie- och yrkesval har stor betydelse för hur livet kommer att utvecklas. Studie- och yrkesvägledning är en rättighet för eleven där skolan har ett viktigt och omfattande uppdrag att stödja eleverna i att göra väl underbyggda val i övergången mellan skola och arbetsliv.

**Det gäller våra
elevers framtid!**

– hjälp dem göra väl underbyggda val!

www.skolverket.se

Innehållsförteckning

Mål enligt Barn och elevhälsoplanen i kommunen.....	5
Hur skall det gå till	5
Vad är studie- och yrkesvägledning?	5
Vad säger styrdokumentet?	6
Ett krav i skollagen	6
Livslång vägledning – strategiskt viktigt	6
Vägledningens roll	6
Entreprenöriellt lärande	7
Hur ansvarsfördelningen ser ut	7
Huvudmannens ansvar.....	7
Rektors ansvar	7
Lärare och annans skolpersonals ansvar.....	8
All personal i skolan har ett ansvar för studie- och yrkesvägledningen.....	8
Studie- och yrkesvägledares ansvar	8
Grundskola 1-3/Grundsärskola 1-6.....	9
Grundskolan/grundsärskolan	10
Lågstadiet och förskoleklass	10
Årskurs 1	10
Årskurs 2	11
Årskurs 3	11
Grundskola 4-6.....	11
Grundsärskola 1-6.....	12
Mellanstadiets elever.....	12
Årskurs 4	13
Årskurs 5	13
Årskurs 6	13
Grundskola 7-9.....	13
Grundsärskola 7-9.....	14
Högstadiets elever.....	14
Årskurs 7	15
Årskurs 8	15
Årskurs 9	15
Utvärdering och uppföljning.....	17
Bilaga 2 - Exempel på upplägg hämtat från Skolverkets lärande exempel.	18
Årskurs 1	18
Årskurs 2	18
Årskurs 3	18
Skolan och omvärlden (kapitel 2.6).....	18
Exempel ur det centrala innehållet i läroplanen	18
Kunskap (kapitel 2.2).....	19
Exempel på det centrala innehållet i läroplanen.....	19
• Bilaga 4 – Exempel på upplägg för högstadiet.....	20
Bilaga 5-En Aktivitetsplan för vad man gör i respektive ämne.....	21
Att utvärdera årsvis, underlätta för lärare att strukturera sina insatser.....	21
Referenslista.....	23

Mål enligt Barn och elevhälsoplanen i kommunen

”Konkretisera tillsammans med rektorerna och de på skolan anställda vad de nationella målen för studie och yrkesvägledning innebär för vår verksamhet.

Dokumentera arbetet i ett strategidokument som blir Sigtunas ”röda Syvtråd” från årskurs 1-9. Att skriva en Syv-plan under vårterminen 2018.

”Följa upp studie- och yrkesvägledningen på alla våra skolor varje år”

Planen klar att starta upp under läsåret 18/19 och utvärderas efter läsårets slut.

”Kartlägga vilken kompetens som finns och behövs för att tillgodose elevernas behov av studie – och yrkesvägledning utifrån uppföljningen. Därefter planera insatser för kompetensutveckling för studie och yrkesvägledarna i första hand men även för lärarlag på skolorna.”

Under projektet Nyanländas lärande start våren 2020, vara behjälplig som Syv i frågor som : Övergångar olika stadier och gymnasiet samt individuella Studieplaner(Isp)

Ett annat utvecklingsområde vi studievägledare kan se är att förbereda Nyanlända elever för prao med hjälp av lärare och studie handledare.

Hur skall det gå till

Studie och yrkesvägledaren på Barn och elevhälsoenheten formulerar en plan som tillsammans med två referensgrupper med rektorer för låg och mellanstadiet samt högstadiet, samt rektor för särskolan som kan konkretisera målen så de skall passa in just i deras verksamheter av vad som redan görs idag och vad som skulle kunna utvecklas. Har även fått interkulturellt perspektiv av Zandra Lindqvist Utvecklingsledare, Mångkulturella enheten och Samordnare för nyanlända.

Först görs en kartläggning för att se respektive skolas behov, därefter skriver skolorna en aktivitetsplan, som sedan följs upp och utvärderas av dem själva.

Vad är studie- och yrkesvägledning?

Enligt Skolverkets Allmänna råd, att arbeta med Studie-och yrkesvägledning

”Syftet med studie- och yrkesvägledning är att ge eleverna förutsättningar att hantera frågor som rör val av studier och yrken. Mångfalden av både yrken och utbildningar gör att eleverna kan uppleva det som komplicerat att överblicka sina olika möjligheter. En ständigt pågående samhällsutveckling och snabba förändringar på arbetsmarknaden bidrar ytterligare till svårigheter att förutse villkoren i arbetslivet. Studie- och yrkesvägledning är en viktig del i det livslånga lärandet och ett stöd i en individs ständigt pågående karriärprocess. Studie- och yrkesvägledning kan beskrivas i både vid och snäv bemärkelse.³

Vägledning i vid bemärkelse är all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkänedom. *Ej vägledare utan lärare och övrig personal*

Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse är den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp. Här ges den enskilde eleven möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar. Studie- och yrkesvägledningen måste utgå från elevens behov och förutsättningar samt kunna anpassas för att på bästa sätt stödja eleven att gå vidare i sin valprocess och att genomföra sina beslut. För att kunna göra väl underbyggda val och fatta väl övervägda beslut behöver eleven ofta stöd av en väl planerad studie- och yrkesvägledning. Den ska genomföras på ett professionellt sätt och vila på en vetenskaplig grund. Det finns en mängd vägledningsmodeller som har sin grund i olika karriär- och vägledningsteorier. De har i sin tur anknytning till forskningsdisciplinerna psykologi, sociologi och pedagogik. 4 ”Studie och yrkesvägledarnas arbete i kommun”

3. Beskrivningen av studie- och yrkesvägledning är vanlig i svensk forskning, se Lindh (1997) och Lovén (2000), och är samstämmig med såväl Skolinspektionens kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledning i grundskolan (2013) som stödmaterial framtaget av Sveriges kommuner och landsting (2013). 4. Lovén, A (2000) Kvalet inför valet – Om elevers förväntningar och möten med vägledare i grundskolan.

Vad säger styrdokumentet?

Ett krav i skollagen

Skollagen ställer krav på studie- och yrkesvägledning. Elever i alla skolformer, utom förskolan och förskoleklassen, ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Att Sveriges elever ska kunna granska olika valmöjligheter och ta ställning till framtidsfrågor är viktiga mål som rör hela skolans personal. Det är också en utgångspunkt för Skolverkets uppdrag att på olika sätt främja kvalitetsutveckling av studie- och yrkesvägledningen.

Livslång vägledning – strategiskt viktigt

Livslång vägledning omfattar information, rådgivning, vägledning och karriärhantering och ska ses som en central del av det livslånga lärandet. Livslång vägledning är också viktig för att minska studieavbrott och för att åstadkomma bättre balans mellan utbud och efterfrågan av kompetenser på arbetsmarknaden.

Vägledningens roll

Det finns ett växande behov av att hjälpa människor att hantera övergångar mellan olika utbildningar samt övergången mellan utbildning och arbetsmarknad. Här ingår

även att de ska kunna tillgodogöra sig stora mängder information och att kritiskt kunna granska den marknadsföring som sker av olika utbildningar. Vägledningen kan ges vid personliga möten eller i webb- eller telefonbaserade former och kan även innefatta självservice.

Entreprenöriellt lärande

Enligt Svenskt näringsliv

Ökat fokus på entreprenörskap i skolan är bra. Det handlar både om att stärka elevernas entreprenöriella förmågor och att ge dem redskap att driva egen verksamhet. Entreprenöriellt lärande innefattar att kunskaper och erfarenheter inhämtas från omvärlden utanför klassrummet. Det är en välkommen utveckling, där företagen på orten kan vara en resurs.

Skolverket. Skapa och våga

Begreppet entreprenörskap har i skolsammanhang vidgats och ersätts nu mer och mer av begreppet entreprenöriellt lärande som sätter fokus på kreativa läroprocesser där eleverna är aktörer.

Tillväxtverket

Entreprenörskap är en dynamisk och social process, där individer, enskilt eller i samarbete, identifierar möjligheter och gör något med dem för att omforma idéer till praktiska och målinriktade aktiviteter i sociala, kulturella och ekonomiska sammanhang.

Hur ansvarsfördelningen ser ut

I Skollagen och de olika läroplanerna för grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen finns de aktuella bestämmelserna för ansvarsfördelning. Skolverket sammanfattar ansvarsfördelningen för olika parter enligt följande:

Huvudmannens ansvar

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs enligt bestämmelserna i skollagen och andra lagar eller förordningar. Huvudmannen ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla studie- och yrkesvägledningen.

1 1 kap. 4 §, 2 kap. 8 och 10 §§, 2 kap. 29 §, 4 kap. 3 och 4 §§.

2 Skolverket (2014). Studie- och yrkesvägledning i undervisningen - Fem lärande exempel från grundskolan

Rektors ansvar

Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att utveckla samverkan mellan skolan och arbetslivet, så att eleverna får konkreta erfarenheter inför valet av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Rektorn har också ett särskilt ansvar för att studie-

och yrkesvägledningen planeras och organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

Lärare och annans skolpersonals ansvar

Läraren har ett särskilt ansvar för att bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Läraren ska också medverka till att utveckla kontakter med mottagande gymnasieskolor, organisationer och företag.

All personal i skolan har ett ansvar för studie- och yrkesvägledningen

Tillsammans ska man stärka, systematisera och synliggöra det arbetet som redan görs. Personalen ansvarar också för att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Ett normkritiskt perspektiv behöver beaktas när eleverna ges möjlighet till arbetslivskontakter.

Studie- och yrkesvägledares ansvar

Vidare framgår det i läroplanen för grundskolan att studie- och yrkesvägledaren har ett särskilt ansvar för att informera och vägleda eleverna inför deras fortsatta utbildning och yrkesinriktning. I sitt arbete ska vägledaren särskilt uppmärksamma möjligheter för elever med funktionsnedsättning. Så kallad kompensatorisk vägledning. Vägledaren ska också vara ett stöd för den övriga skolpersonalens insatser inom studie- och yrkesvägledningen. I centrum för arbetet med studie- och yrkesvägledning står eleven. Det är därför viktigt att arbeta elevaktivt genom att hela tiden låta eleven vara delaktig och utifrån sina förmågor och mognad ta ansvar för sin väg in i framtiden. Då arbetet med studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar krävs en god planering och ett gott samarbete mellan de olika yrkesgrupperna som finns runt eleven i skolan. Det är därför viktigt att studie- och yrkesvägledaren finns med vid planeringarna inför ett nytt läsår.

Elevens behov av studie- och yrkesvägledning kan summeras som att eleven, utifrån sina förutsättningar, ska:

- bli medveten om sig själv
- bli medveten om olika valalternativ, såsom olika utbildningar och yrken
- bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen
- lära sig att fatta beslut
- lära sig att genomföra sina beslut

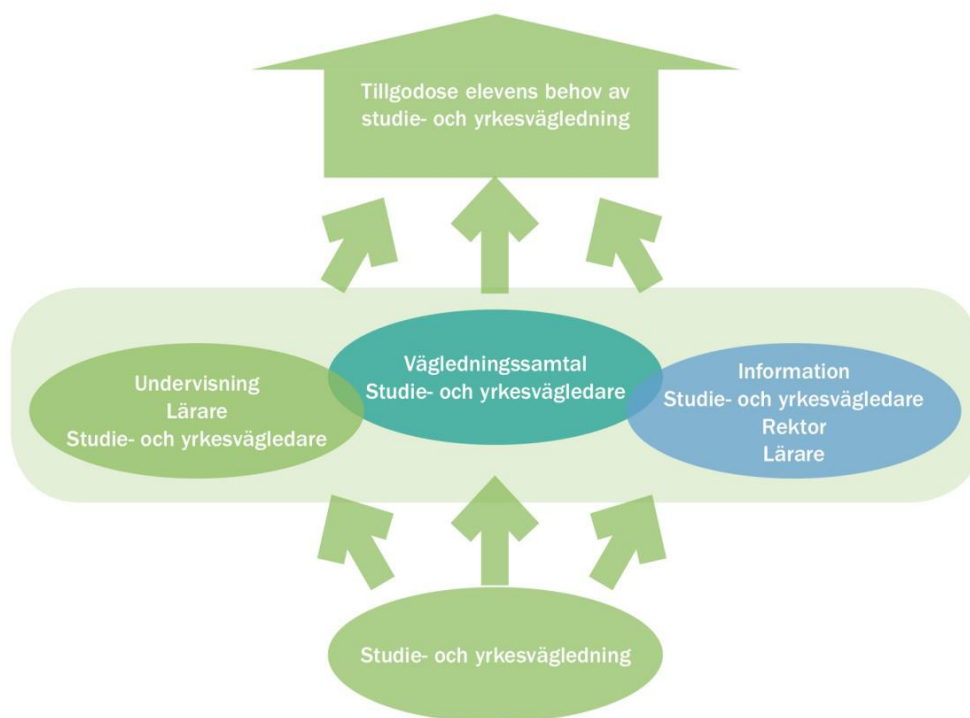

Fig. Skolans studie- och yrkesvägledning kan genom undervisning, vägledningssamtal och informationsinsatser tillgodose elevernas behov av vägledning.

För att hantera valsituationer behöver eleven utveckla ett antal kompetenser som visar på strukturerade sätt att samla, analysera, sätta samman och organisera sig själv och utbildnings- och yrkesinformation samt ha färdighet att kunna fatta och genomföra beslut och hantera övergångar och växlingar i livet.⁸ Med andra ord ska eleven ges möjlighet till valkompetens.⁹ 8. Sultana, R (2010) *Learning career management skills in Europe*. 9. Skolverket (2008) *Kvalitet i studie- och yrkesvägledning-Hela skolans ansvar*

Bilaga 1-Modell av aktivitetsplan samt metodbank

Aktivitetsplanen innehåller material som skolan kan arbeta med samt förslag på aktiviteter. Samt att det ger en progression från förskoleklass till årskurs nio.

Grundskola 1-3/Grundsärskola 1-6

Skolan kan förslagsvis samtala om vilka yrken som finns, låta eleverna intervjua skolans personal/sina föräldrar och redovisa detta, uppmärksamma och prata med eleverna om olika yrken man träffar på vid studiebesök och besök.

Bli medveten om sig själv	Bli medveten om olika valalternativ (yrken och utbildningar)	Bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen	Lära sig fatta beslut	Lära sig att genomföra sina beslut	Ansvar för genomförande
Vem är jag?	Vilka olika yrken kan klassen komma på?	Vilka yrken tycker klassen är 10 i topp?	Vad vill jag arbeta med i framtiden?	Rita Berätta	Undervisande pedagoger

Vad tycker jag om? Vad är jag bra på?	Vilka olika yrken finns på skolan? Vilka olika yrken har föräldrarna? Vilka yrken finns i Sigtuna kommun?	Varför just dessa? Varför är det bra att vi har olika yrken? Vilka likheter/skillnader finns mellan yrken?			

Grundskolan/grundsärskolan

Grundskolan/grundsärskolan har tex en temavecka kring yrken med olika aktiviteter kring yrken och studier.

Lågstadiet och förskoleklass

Lågstadiets och förskoleklassens elever arbetar tematiskt med yrken i dåtid, i nutid och i framtid i ett gemensamt drivet projekt där alla elever i grundskola/grundsärskola deltar.

Lågstadiets tema kring yrken sträcker sig under längre tid och är tänkt att återkomma vartannat år.

För förskoleklassen och för lågstadiets elever startar temat ”Yrken i tiden” med en gemensam introduktion för alla barn i grundskola/grundsärskola. Personalen klär ut sig i olika yrkestypiska kläder och spelar upp en föreställning som inspiration till kommande arbete. De olika årskurserna arbetar sedan vidare med olika aktiviteter.

Temaarbete kopplat till yrken/arbetsliv/samhälle. Bjud in exempel en bibliotekarie barnboks författare som får berätta om sina yrken i samband med att barnen får berätta om sin favoritbok.

Studiebesök på Bondgård eller brandstation kan vara ett alternativ.

Miniprao hos anhöriga kan redovisas i klassen.

Börja samla ihop material i en portfolio och/ eller filmat material från studiebesök.

Årskurs 1

Årskurs 1 fokuserar på frågorna ”Vad vill jag ha för yrke när jag blir stor?” och ”Hur ska jag utbilda mig till det? Eleverna redovisar arbetet i en utställning där de har byggt små figurer/collage och själva skrivit några rader om sina drömyrken.

Årskurs 2

Årskurs 2 arbetar med tema Dåtid-Nutid-Framtid. Eleverna börjar med att studera vilka yrken som behövdes i Sigtuna kommun för hundra år sedan eller i de före detta hemländerna. De dokumenterar med ord och bild. För att få kunskap om vilka yrken som finns idag, intervjuar eleverna olika yrkesverksamma personer i skolan, föräldrar och i skolans närhet. Eleverna får fantisera om hur det kommer att se ut i Sigtuna kommun om hundra år. Alla elevernas arbeten samlas till en bok som trycks upp.

Det kan också vara filmer där man använder mobil eller Ipad.

Årskurs 3

Eleverna i årskurs 3 söker information om framtidsyrken. Intervjuar föräldrar/företag om vad de tror är framtidsyrken. Använder bildlektioner och i svenska/engelskan för redovisning.

Ytterligare exempel på upplägg för årskurs 1,2 och 3 finns att hämta från Skolverkets lärande exempel, kopplat till undervisningen, se Bilaga3.

Grundskola 4-6

Skolan ska förslagsvis bjuda in olika yrkeskategorier som berättar om sina arbeten och utbildningsval, åk 8 redovisar för åk 4,5 om sin PRAO. Göra studiebesök på företag och samarbeta med förenings- och kulturliv, reflektera och fundera kring sin framtid samt synliggöra hur nutida val kan få effekter för framtiden.

Bli medveten om sig själv	Bli medveten om olika valalternativ (yrken och utbildningar)	Bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen	Lära sig fatta beslut	Lära sig att genomföra sina beslut	Ansvar för genomförande
Mitt drömyrke Vad är viktigt för mig när jag väljer yrke? (Pengar/trivsel/att jag är duktig på det jag gör/göra något bra för andra människor)	Vad krävs för kunskaper för att få ett jobb? Måste man utbilda sig? Hur många yrken finns? Vilka yrken är hetast i klassen?	Är det viktigt att kamrater väljer samma utbildning/yrke? Hur kan mina styrkor bäst användas i olika utbildningar/yrken?	Vilka beslut skulle jag fatta idag?	Skriva brev till sitt framtida jag i fyran och berätta om de funderingar och val du gör i dagsläget (sparas och läses upp individuellt i sexan tex).	Undervisande pedagoger

Vilka språkkunskaper krävs för vidare studier? Kan jag tänka mig att arbeta utomlands?	Hur påverkar språkkunskaper möjligheten till utbildning eller yrke i Sverige eller utomlands?	Vilket språk är det mest intressanta alternativet för mig? Viktigt att fortsätta med modersmålet.	Prova olika språk. Vilka är fördelarna/nackdelarna för mig i respektive språk?	Välja språk med sikte på minst tre års studier i språket.	Studie- och yrkesvägledare tillsammans med undervisande pedagoger.

Grundsärskola 1-6

Grundsärskola Åk 1-6	Att känna till olika yrken	Samhällsfunktioner och samhällsservice i närsamhället t ex räddningstjänst , sjukhus och skola	Promenera i närområdet och tala om olika yrken. Besök av olika yrkesgrupper på skolan. Måla självporträtt och berätta om sitt drömyrke. Studiebesök. Samhället – lektionsmaterial för låg och mellanstadiet. Arbetslivet A-Ö	I grundskolan och specialskolan ska eleverna i ämnet Samhällskunskap och inom grundskolan i ämnet SO,NO ges möjlighet att utveckla grundläggande kunskaper om arbetsliv och yrken.	Undervisande lärare SYV som konsultativ resurs.

Mellanstadiets elever

Mellanstadiets elever – lyssnar till inbjudna yrkesverksamma personer som berättar om sina yrkesval och karriärer och får kunskap om yrken genom undervisningen. I detta moment kan grundsärskolans elever i årskurs 7-9 delta.

Studie- och yrkesvägledaren eller en lärare vid skolan arbetar med mellanstadiet utifrån temat ”Varför det är viktigt att gå i skolan”, ”Varför det är viktigt att få betyg”.

Nyanlända i åk 6 med betyg från hemlandet/inga betyg från hemlandet har dock andra förutsättningar som måste beaktas.

Årskurs 4

Eleverna arbetar med hantverksyrken i ett historiskt perspektiv och besöker Hantverkare på ett studiebesök. Eleverna får sedan koppla dessa yrken till nutidsyrken. Vissa "historiska" yrken kan finnas i de nyanländas hemländer att ta som exempel. Använda boken Choice och Brainy, Tremedia för bla valkompetens.

Årskurs 5

Eleverna arbetar med yrken som vi känner till idag och som inte fanns för 100 år sedan. Eleverna lär sig om begreppen, relationer, arbete, inkomst/lön och konsumtion. PRAO elever åk 8 kan redovisa om sin PRAO.

Använda materialet Språkvalet-Information för elever som ska börja åk 6.

Årskurs 6

Eleverna lär sig om utbildningssystemet. De får träffa företrädare från arbetslivet, anlitar Transfer och utbildningsanordnare. De kan tex besöka Vetenskapens Hus.

Samla ihop allt i en portfolio som tas med upp i högstadiet.

Ytterligare exempel på upplägg för mellanstadiet, finns att hämta från Skolverkets lärande exempel, kopplat till undervisningen, se Bilaga 3.

Grundskola 7-9

Skolan kan förslagsvis bjuda in olika yrkeskategorier till skolan för att delta i undervisningen, låta eleverna jobbskugga, informera och låta eleverna aktivt söka information kring olika yrken/utbildningsvägar, besöka eller bjuda in gymnasieskolor och gymnasiesärskolor, besöka gymnasiemässa/gymnasiesärskolemässa, gå på Öppet hus på gymnasieskolor samt erbjudas vägledningssamtal med studie- och yrkesvägledare.

Bli medveten om sig själv	Bli medveten om olika valalternativ (yrken och utbildningar)	Bli medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen	Lära sig fatta beslut	Lära sig att genomföra sina beslut	Ansvar för genomförande
Vilka är mina styrkor? Hur kan mina styrkor bäst komma till	Vilka anställningsformer finns?	Kan jag tänka mig att flytta från familj, vänner och Sigtuna	Samtala kring mina val under utvecklingssamtal.	Delta aktivt i alla aktiviteter. Göra sitt gymnasieval	Undervisande pedagoger och Studie- och yrkesvägledare.

användning i framtiden? Har jag några fysiska eller språkliga förutsättningar som begränsar mig? Hur reagerar jag under stress? Skiftande arbetstider etc.? Få tillbaka ”Min Blomma” i åk 9 som de skrev i åk 7.	Vilka lagar finns som styr på en arbetsplats? Var kan man sommarjobba och när kan man börja? Hur söker man? Vilka utbildningar finns? Vilka skolor erbjuder vad? Vad händer om jag inte kan slutföra mina studier? Hur kan jag studera som vuxen om jag vill byta yrke? Hur ser arbetsmarknaden ut just nu? Vad spår man inför framtiden?	kommun för att studera eller arbeta? Kan jag få användning av mina styrkor i det val jag kommer att göra. 2 veckors PRAO i årskurs 8. Under hösten 2020 blir det andra alternativ till praon på skolorna .	Vägledningssamtal med studie- och yrkesvägledare. Nyanlända utifrån tidigare kunskaper, betyg, kartläggning med en IUP, med mål. Gruppvägledning.	samt eventuellt omval. Skriva ansökningar till eventuella jobb / Sommarjobb	

Grundsärskola 7-9

Grundsärskolan Åk 7-9	Att bli medveten om sig själv. Att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden.	Att ges möjlighet att utveckla grundläggande kunskaper om arbetsliv och yrken. 2 veckas PRAO i åk 8. Annat program för eleverna under Corona epidemin.	Lektion om arbetsmarknad och annan sysselsättning. Vägledningssamtal. Gymnasiepraktik. Studiebesök på gymnasieskolor.	Oavsett utgångspunkt och skolform är det viktigt att de beslut som fattas om studier och yrken är elevens egna. Studie- och yrkesvägledning ska vara ett stöd i val- och beslutsprocessen.	Rektor Undervisande lärare Studie- och yrkesvägledare

Högstadiets elever

Högstadiets elever –Årskurs 7 kan ägnas på lektionstid av en introduktion av vägledning med övningar tex skriva ett brev om mål man har inför högstadiet eller Blomman i samverkan Syv och mentor.

Årskurs 7

Vem är jag? Lektion kring egenskaper, starka sidor, utvecklingsbara sidor Hur jag tänker kring mig själv och hur påverkar det mina val? Att med nyanlända ha fokus på betyg, alla skall inte läsa språkintröduktion.

Årskurs 8

Eleverna i årskurs 8 går ut på PRAO. Använda PRAO-boken, Framtidsvalet eller Ipraktiken.

Vid vägledningssamtal eller information i klass inför prao kan eleverna göra intressetest på tex Framtidsvalet.se för att få kunskap om yrken och kunskap om olika yrkens framtidsutsikter kan man göra i Yrkeskompassen. Eleverna kan också lära sig också hur de hittar statistik med löner och upptäcker skillnader i lön beroende på kön.

Årskurs 9

Eleverna i årskurs 9 har vägledningssamtal inför gymnasievalet. Förutom vägledningssamtalen har eleverna undervisning med olika aktiviteter. En aktivitet är tex Yrkeskompassen på Arbetsförmedlingens hemsida där eleverna får kunskap om yrken och framtidsutsikter.

Eleverna har lektioner om gymnasieprogrammen, hur de är uppbyggda med kurser. De får lära sig om behörighet inför gymnasiet och skillnaden mellan ett yrkesprogram och högskoleförberedande program. Eleverna får information om meritpoäng, högskoleprovet, behörighet till högskola, högskolestudier, vuxenutbildning, folkhögskola mm.

Eleverna i årskurs 9, eleverna åker på Gymnasiemässan i Älvsjö som under 2020 kan bli digitala mässor. De får göra studiebesök vid , gymnasieskolor Under tex en temaveckan tar skolan emot företrädare från olika arbetsgivare som föreläser om sina yrken. Arlandagymnasiet och andra gymnasieskolor kommer ut på besök.

Eleverna kan göra ”Studentreportage” där de går ut och intervjuar yrkesverksamma personer, som de sedan redovisar för föräldrar och elever i skolans aula.

Årskurs 7 och 8 avslutar sina aktiviteter med en mäsaa under vårterminen där de redovisar sina aktiviteter för föräldrar, företag och andra intresserade. Inte första året då planen införs men med siktet längre fram i tiden. Det hänger i stort på att arbetslagen tar på sig att genomföra, kan inte läggas på enskild Studie-och yrkesvägledare .

Ytterligare exempel på upplägg för högstadiet, hämtat från Skolverkets lärande exempel, kopplat till undervisningen, se Bilaga3.

För grundsärskolans ämnesområden (träningsskola) individanpassas SYV-Planen.

Utvärdering och uppföljning

TVÅ modeller:

Att sätta upp ett **SMARTA** mål, **S**pecifika, **M**ätbara, **A**ccepterat, **R**ealistiskt och **T**idsbundet och utvärdera efter läsårets slut beroende på elevkategori.

Användning av BRUK
Bedömning, Reflektion, Utveckling, Kvalitet

Frågeställningar med koppling till Studie och yrkesvägledning i Bruk.

Vad svarar din skola?

- Vi organiserar och genomför all undervisning så att eleverna kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning
Inte alls/till viss del/helt
- Vi ger eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om sin självbild, egenskaper och kompetenser inför deras kommande yrkesliv.
Inte alls/till viss del/till stor del/helt
- Vi ser till att alla eleverna förstår syftet och nyttan av varje ämne i relation till sina studie- och yrkesval.
Inte alls/till viss del/till stor del/helt

Utvärdering och uppföljning fortsättning.

Arbetet med studie- och yrkesvägledning ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet på skolorna. Ska således planeras, följas upp, analyseras, dokumenteras och utvecklas så väl på varje enhet som på kommunal nivå. Med en Aktivitetsplan som grund till vad man gör i respektive ämne kan man underlätta arbetet på skolorna se bilaga 4.

Lärare, övrig personal och elever ska vara delaktiga i utvärderingen och vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta om möjligt.

Studie- och yrkesvägledningen ska utgå från elevens behov och förutsättningar och därför behövs uppföljning och utvärdering ske på olika plan för att säkerställa att målen för verksamheten uppfylls.

Eftersom aktiviteterna med studie- och yrkesvägledning är en del av skolans övriga verksamhet utvärderas arbetet tillsammans med eleverna kontinuerligt på varje skolenhet.

En enkätundersökning, riktad till både elever och personal, i slutet av varje läsår ger en sammanställning över årets aktiviteter och ligger till grund för den årliga analysen av arbetet.

På så väl enhetsnivå som kommunnivå ska hårda värden som meritpoäng, behörighet till nationellt program, förstahandsval sammanställas, analyseras och utvärderas.

Bilaga 2 - Exempel på upplägg hämtat från Skolverkets lärande exempel.

Årskurs 1

Eleverna ritat ett självporträtt, presenterar sig för varandra och pratar om ett drömyrke och vilka kompetenser som behövs för yrket.

Årskurs 2

Eleverna följer upp arbetet som gjordes i årskurs 1 och samtalar om det eventuellt har skett någon förändring i deras framtidsplaner.

Årskurs 3

Eleverna tar fram sitt självporträtt från årskurs 1 – eleverna får nu tänka tillbaka på hur de såg på sig själva i årskurs 1 och om det eventuellt har skett en förändring med deras tankar inför framtiden.

Utdrag ur LGR 11

Skolan och omvärlden (kapitel 2.6)

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Exempel ur det centrala innehållet i läroplanen

Svenska

- Språkets struktur med stor och liten bokstav, punkt, frågetecken och utropstecken samt stavningsregler för vanligt förekommande ord i elevnära texter.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande och vardagsnära ämnen för olika mottagare. Bilder och andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
- Några skönlitterära barnboks författare och illustratörer.

Samhällsorienterande ämnen

- Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer, till exempel skildringar av familjeliv och skola.
- Yrken och verksamheter i närområdet.

Bild

- Framställning av berättande bilder, till exempel sagobilder.

Musik

- Sång och spel i olika former; unison sång, kanon och växelsång samt ensemblespel.

”Man kan självklart utgå från LGR 11 och det centrala innehållet i ett tema. Vi bearbetar de olika förmågorna med kreativitet”, lärare.

Bilaga 3-Exempel på upplägg årskurs 5

Eleverna blandas i årskurs 5 och bildar familjer. Varje grupp består av 4-5 elever. Lärarna har i förväg skrivit lappar med ålder, kön och roll i familjen (mamma, pappa, syskon) som delas ut till eleverna.

Eleverna ställer frågor och lärarna utmanar dem att fundera över familjesammansättningar och normer. Vi har ingen mamma (har alla en mamma?). Vi är bara syskon. (Vad kan ha hänt med föräldrarna? Måste man vara biologiska syskon för att vara en familj?)

Eleverna får sedan en uppgift att skapa sitt eget hus och bestämma yrken och utbildning för alla i familjen. Eleverna ska ta reda på vad alla tjänar och hur de vill bo. Genom att rita hus och möbler, fundera på ekonomi kommer matematik in i arbetet.

Två klasser i årskurs 5 gör studiebesök ex på läkarprogrammet på Karolinska Institutet, kopplat till arbetet med människokroppen.

Utdrag ur LGR 11

Kunskap (kapitel 2.2)

Skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning. Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling.

Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Exempel på det centrala innehållet i läroplanen

Matematik

- Konstruktion av geometriska objekt. Skala och dess användning i vardagliga situationer.

Bild

- Återanvändning av bilder i eget bildskapande, tex i collage och bildmontage.
- Olika element som bygger upp och skapar rumslighet i bilder, till exempel linjer och färg och hur dessa kan användas i bildskapande arbete.

Samhällskunskap

- Familjen och olika samlevnadsformer. Sexualitet, könsroller och jämställdhet.
- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.

Biologi

- Människans organsystem. Organens namn, utseende, placering, funktion och samverkan.
- **Bilaga 4 – Exempel på upplägg för högstadiet**
- **Tema - ”Studentreportage”** – eleverna intervjuar olika yrkesverksamma personer.
- **Tema – Genus ,Se Anette lektionsupplägg syv-spindeln**
- Eleverna jobbar med Storyline – tex att de skall bygga en ny skola. Eleverna får rita hur skolan ska se ut och vilken personal som ska jobba där. Ex kvinnlig vaktmästare och manlig skolsköterska. Eleverna diskuterar om kvinnlig vaktmästare är ok och om manlig skolsköterska är ok. Diskussioner om könstraditionella yrken.
- I engelskan ska eleverna para ihop bilder av kvinnor och män med texter som beskriver olika yrken. Syftet är att få till en diskussion om genus och yrken.

Bilaga 5-En Aktivitetsplan för vad man gör i respektive ämne.

Att utvärdera årsvis, underlätta för lärare att strukturera sina insatser.

Aktivitet	Ämne	Lärare	Tidpunkt
Tex Vem är jag? Se bilaga 1 och 2. Muntlig presentation.	Svenska/Svenska som andraspråk		Oktober ht2018 i samarbete med bild
	Engelska		
	Matematik		
	NO		
	SO		
	Teknik		
	Slöjd		
	Hemkunskap		
	Språk		
	Modersmål		
	Idrott		
Måla självporträtt.	Bild		Oktober ht2018i samarbete med svenska/svenska som andraspråk.

Aktivitetsplan för Studie –och yrkesvägledning

Skola:

Årskurs:

Klass:

Utfärdat:

Uppföljning:

Referenslista

- Förordningen (SKOLF 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet
- Förordningen (SKOLFS 2010:255) om läroplan för grundsärskolan Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan
- Förordningen (SKOLFS 2013:148) om läroplan för gymnasiesärskolan Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen
- Förordningen (SKOLFS 2013:180) om arbete med studie- och yrkesvägledning, Skolverkets allmänna råd
- Förordningen (SKOLF 2012:98) om systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet Skollagen (2010:800)
- Skollagen (2010:800)
- Skolverket (2014). Studie- och yrkesvägledning i undervisningen - Fem lärande exempel från grundskolan
- Sidan 5: Förordningen (SKOLFS 2014:180) om arbete med studie- och yrkesvägledning. Skolverkets allmänna råd, s 13.
- Modell av Syv-plan, delar tagna av Stockholms stads grundskolors plan.